Azərbaycan. - 2025.- 6 sentyabr (№ 189).- S. 6.

Erməni hərbi cinayətkarların dəhşətli etirafları

Qarabağda və Şərqi Zəngəzurda həyat sürətlə canlanır. Azərbaycan dövləti Ermənistanın 30 illik işğalından azad etdiyi ərazilərində "Böyük qayıdış" proqramı çərçivəsində həyata keçirdiyi tikinti-quruculuq işlərini davam etdirir.

2020-ci ildə baş verən 44 günlük Vətən müharibəsindən sonra həmin əraziləri ziyarət edənləri işğalçı ermənilərin amansızlığı, vəhşiliyi dəhşətə gətirirdi. Qəsbkarlar Qarabağı və Şərqi Zəngəzuru başdan-başa xarabalığa çevirmişdilər. Ermənilər işğal müddətində o ərazilərdə səngər qazmaqdan, istehkam qurmaqdan başqa "iş" görməmişdilər. Çünki özgə torpaqlarını ələ keçirdiklərini bilirdilər. Həmin torpaqların əsl sahiblərinə qarşı hər qəddarlığı etmişdilər, azərbaycanlılara qarşı kütləvi qırğınlar, qətliamlar, soyqırımları törətmişdilər.

Rəsmi İrəvan sülh danışıqlarını uzada-uzada Azərbaycanın Qarabağ və Şərqi Zəngəzur ərazilərini işğalda saxlamaq niyyətində idi. Ancaq bu məkrli niyyətə Azərbaycan Ordusu 2020-ci ilin payızında Vətən müharibəsində böyük Zəfəri ilə son qoydu. 2023-cü ilin sentyabrında isə müzəffər ordumuz lokal xarakterli antiterror əməliyyatı həyata keçirərək Qarabağda qalmış Ermənistan silahlı qüvvələrinin tör-töküntülərini və separatçıları məğlub edib ölkəmizin suverenliyini tam bərpa etdi.

Azərbaycan Ordusunun bu qələbələri haqqın, ədalətin təntənəsi, işğalçılar üçün isə ibrət dərsi idi. Yaşadığımız 2025-ci il də başqa ibrətamiz səhifələrlə tarixə köçür.

1980-ci illərin sonlarından başlayaraq Qarabağı münaqişə ocağına çevirəndə, havadarlarından aldıqları silah-sursatla, hərbi texnika ilə əllərindən ov tüfəngləri belə alınmış azərbaycanlılara qarşı vuruşanda, dinc sakinlərə hücum edəndə, günahsız körpələrə, qız-gəlinlərə, qocalara, əlillərə işgəncələr verəndə, divan tutanda qəddar ermənilər elə bilirdilər ki, dəhşətli əməlləri cəzasız qalacaq. Ancaq atalarımız: "Haqq nazilər, amma üzülməz" deyiblər. Azərbaycan xalqına qarşı ağır cinayətlər törədən ermənilərin bir qrupunun Bakıda keçirilən məhkəməsi bu müdrik kəlamın reallığını bir daha təsdiqləyir.

Ermənistanın Azərbaycana qarşı hərbi təcavüzü nəticəsində sülh və insanlıq əleyhinə cinayətlər, müharibə cinayətləri, o cümlədən təcavüzkar müharibənin hazırlanması və aparılması, soyqırımı, müharibə qanunları və qaydalarını pozma, habelə terrorçuluq, terrorçuluğu maliyyələşdirmə, hakimiyyəti zorla ələ keçirmə, onu zorla saxlama və digər çoxsaylı cinayət əməllərinə görə Harutyunyan Arayik Vladimiri, Qukasyan Arkadi Arşaviri, Sahakyan Bako Sahaki, İşxanyan Davit Rubeni, Manukyan David Azatini, Babayan David Klimi, Mnatsakanyan Levon Henrikoviç, Beqlaryan Vasili İvani, Qazaryan Erik Roberti, Allahverdiyan Davit Nelsoni, Stepanyan Qurgen Homeri, Balayan Levon Romiki, Babayan Madat Arakeloviç, Martirosyan Qarik Qriqori, Paşayan Melikset Vladimiri məhkəmə qarşısında cavab verirlər. Qeyd edək ki, Bakı Hərbi Məhkəməsində keçirilən məhkəmə iclaslarında təqsirləndirilən şəxslərin hər biri bildikləri dildə tərcüməçi, həmçinin müdafiələri üçün vəkillərlə təmin olunublar.

Məhkəmə iclasları zamanı zərərçəkənlər, onların hüquqi varisləri və nümayəndələri tribunalarda yer alır, özlərinin, doğmalarının başlarına erməni cinayətkarların gətirdikləri tükürpədici müsibətləri dilə gətirirlər. Tutarlı faktların qarşısında qalan erməni hərbi cinayətkarlar isə cinayət əməllərini etiraf etməli olurlar.

Sentyabrın 4-də davam edən məhkəmə prosesində təqsirləndirilən şəxs Qarik Martirosyanın cinayət işi üzrə ibtidai istintaqa verdiyi ifadələr və ona aid elan olunan digər sənədlər təqdim edildi. İbtidai istintaqa verdiyi ifadələrə əsasən, o, 1993-cü ilin əvvəllərindən 1994-cü ilin sonlarınadək, habelə 2020-ci ildə 44 günlük müharibə zamanı və 2023-cü ilin yanvar ayından sentyabrın 20-dək olan müddət ərzində döyüş mövqelərində növbətçilik çəkib, Azərbaycan əsgərləri istiqamətində atəşlər açıb.

Xocalı rayonu ərazisində yaranmış "Əsgəran özünümüdafiə birləşmələri" adlı hərbi birləşməyə Vitali Balasanyan rəhbərlik edib. O da 1993-cü ilin əvvəllərindən etibarən həmin hərbi birləşmələrin tərkibinə daxil olub.

Digər təqsirləndirilən şəxs - Madat Babayan ibtidai istintaqa ifadəsində 1988-ci ildə Xankəndi şəhərində silahlı dəstələr yaradaraq müxtəlif ərazilərdə azərbaycanlı əhaliyə qarşı kütləvi qırğınlar təşkil etməyə başladıqlarını deyib. O özü 1990-cı ilin əvvəllərində Ağdərə rayonunun Çardaqlı kəndində Svis və Nurik adlı erməni komandirlərin rəhbərliyi altında dəstələrə qoşularaq könüllü olaraq döyüş əməliyyatlarında iştirak etməyə başlayıb. 1990-1992-ci illərdə Ağdərə rayonunun ərazisində yaşayan azərbaycanlı əhalinin məskunlaşdığı Sırxavənd, Umudlu, Baş Güneypəyə, Bəşirlər, Canyataq, Çərəktar, Damğalı, Gülyataq, Hayad, Xatınbəyli, İmarət Qərvənd, Qaraşlar, Qazançı, Məlikli, Maralyansarov, Orta Güneypəyə, Şahmansurlu, Yarımca, Yeni Qaralar və digər kəndlərin ərazisində azərbaycanlılara qarşı aparılan döyüş əməliyyatlarında iştirak edib. Həmçinin o, 1990-1994-cü illərdə batalyon komandiri Robert Sarkisyanın rəhbərliyi ilə Suqovuşan kəndi istiqamətində gedən döyüşlərə qatılıb, Azərbaycanın hərbi qulluqçularını qətlə yetirib.

Madat Babayan ibtidai istintaqa ifadəsində amansızlıqla törətdikləri Xocalı soyqırımından da danışıb. Bildirib ki, fevralın 24-də Arkadi Şirinyan həmin vaxt 3 bölüyün qarşısında çıxış edərək növbəti gün, yəni 1992-ci il fevralın 25-də gecə saatlarında hücuma keçərək Xocalıda yaşayan azərbaycanlı dinc əhaliyə qarşı qətliam törədəcəklərini deyib. Onlar komandir Arkadi Şirinyanın əmrinə uyğun olaraq hazırlıq görməyə başlayıblar.

Xocalıya aramsız artilleriya, minaatan və "BM-21-QRAD" sistemlərinin atəşlərindən sonra onlar fevralın 25-dən 26-na keçən gecə saat 24 radələrində şəhərə daxil olublar və hər iki tərəfdən avtomat, pulemyot, qumbaraatanlardan istifadə etməklə Xocalıda qarşılarına çıxan dinc əhaliyə atəş açmağa, evləri yandırmağa başlayıblar. Bəzi sakinlər ayaqlarıyalın, qucaqlarında körpə uşaqlarla birlikdə Xocalı şəhərinin yaxınlığından keçən Qarqar çayını keçərək, dağlara doğru və Ağdam rayonunun Şelli kəndi istiqamətinə qaçıblar. Amma bu zaman əvvəlcədən şəhərin ətrafında postlar qurmuş Ermənistan silahlı qüvvələrinin digər hərbçiləri tərəfindən güllələniblər. Madat Babayan da həmin vaxt əmrə əsasən qadın, kişi, qoca, yaşlı demədən avtomatla hamıya aramsız atəş açıb. Arkadi Şirinyan və digər komandirlər əmr ediblər ki, orada xüsusi vəhşiliklər törədilsin.

Fevralın 26-da səhər saat 10 radələrində onlar şəhərdə və şəhərdən kənar dağlıq meşəlik ərazidə qırğınlar, talanlar törətdikdən sonra Arkadi Şirinyan atəşin dayandırılması barədə əmr verib. Həmin vaxt qar yağdığı üçün səhər radələrində yerdə olan qar bütövlükdə qana boyanmış, yüzlərlə dinc sakinin meyiti ətrafa səpələnmişdi. Atəş dayandırıldıqdan sonra onlar A.Şirinyandan nə edəcəklərini soruşmuşlar. Arkadi isə meyitləri və yaralıları ərazidən yığmalarını tapşırmışdır. Olduqları mövqelərə yaxın yerlərdən təxminən 150-200 meyit yığmışlar. Onların arasında azyaşlı uşaqlar, cavan-yaşlı qadınlar, kişilər, qocalar olmuşlar.

Meyitləri yığan zaman onlar ərazidə yerə uzadılmış vəziyyətdə bir neçə yaralı şəxsi aşkar ediblər. Yaralıları meyitlərdən təxminən 7-8 metr aralıda bir yerə toplayandan sonra Vamik Petrosyan rabitə ilə yaralılar barədə Arkadi Şirinyana məlumat verib. Bir neçə dəqiqə sonra Xankəndi şəhərindən təcili tibbi yardım avtomobili gələrək həmin yaralıları aparıb. Həmin yaralıların sonrakı taleyi barədə onun heç bir məlumatı olmayıb.

Ümumiyyətlə, Xocalı şəhərindən olan Ermənistan hərbçiləri əraziyə səpələndiyindən onlar meyitləri ayrı-ayrılıqda yığıblar. Meyitləri yığdıqdan sonra 3 "URAL" yük avtomobili gəlib və onlar meyitləri həmin yük avtomobillərinə yığıblar. Həmin vaxt Vamik və Şirin uca səslə gülərək bildiriblər ki, "Bunlar türkdür, türklərə qarşı həmişə belə olmalıyıq". Ümumiyyətlə, qətliam zamanı Vamik Petrosyan və Şirin Şirinyan xüsusi qəddarlıqları ilə seçiliblər.

Təqsirləndirilən şəxs qeyd edib ki, 1992-ci il fevralın 26-dan martın 8-dək Xocalıda talanlar olub.

Bu gün ədalət məhkəməsinin qarşısında dayanmış, soydaşlarımıza qarşı dəhşətli cinayətlər törətdiklərini etiraf edən erməni hərbi cinayətkarlarını dinləmək çox ağırdır. Ancaq bu, tarixdir. Yaşanmış və heç zaman unudulmayacaq tarix...

Zöhrə FƏRƏCOVA,
"Azərbaycan"